

Nr. 1 - Påske 2014 - 67. årgang

Hvaler Menighetsblad

God Påske

Innholdsfortegnelse:

Påskehilsen fra Grethe	3
Leder har ordet	4
Menighetsrådet melder	5
Under himmelbuen	6
Historisk festgudstjeneste	8
1814 på Hvaler	10
Den optiske telegraf	16
Karin mimrer	18
Hva betyr påsken for oss?	22
Bibelord i dagligtale – ord ved påsketider	24
Midt i nattens mørke blinker som et fyrlys Jesu navn	26
Omsorg for alvorlig syke og døende i Hvaler kommune	28
Barnesider	30
Franske små sjokoladebrød	32
Tårnagenter	34
Stjernekorset	36
Helligtrekongersgudstjeneste	37
Fra kirkelivet	48
Gudstjenester/Folkemengdens bevegelse	50

Forsidebildet er fotografert av Erling Fløistad fra Ås menighet. Det viser prosesjonskorset i Ås kirke, som er malt av Hege Åsmundtveit,

Foto side 2: Harald Nilsen. Fra Rødshue på Kirkøy.

Påskehilsen fra Grethe:

Snøklokkene titter opp med sine hvite klokker blant visent gress ute i hagen. Bedene er fulle av små grønne spirer som snart springer ut som flotte påskeliljer. Livet vokser og gror etter en lang vinter. Det er vår! Det er påske!

I en nylig publisert undersøkelse blant barn og unge i England kom det frem at 40% av dem ikke visste hvorfor vi feirer påske. Ifølge avisen Vårt Land risikerer vi en tilsvarende utvikling her i landet, selv om norsk skoleungdom får en god oversikt over alle religioner gjennom RLE-faget.

For 200 år siden visste alle hvorfor de feiret påske, både barn og voksne. Landets kirker var valglokaler ved Norges første demokratiske valg, og patriotiske prester kjempet for Norges selvstendighet fra prekestolen. Bibelens fortellinger var levende med i folks dagligliv og påvirket språket vårt med ord og uttrykk vi fremdeles bruker uten helt å vite hvor de kommer fra.

Nå er vi i en annen tid med mange flere valg og bevisst og ubevisst påvirkning fra mye mer enn en prekestol. Skolen skal ikke lenger formidle en levende tro. Dette er kirkens ansvar sammen med

besteforeldre, tanter, onkler, faddere og foreldre. Å gi muligheter for en barnetro. Å gi rom for undring, våge å stille spørsmål uten svar og berøres av Guds kjærlighet som ”tror alt, håper alt og tåler alt”. Den kjærligheten som Jesus viser og gir uttrykk for i alle påskens dager.

Nå venter det oss en lang påskeferie med hvile og avslapning. Det er tid for lek og moro, det er tid for gode fellesskap. Det er tid for stillhet og undring. Det anbefales en tur til korset på Rødshue eller en vandring gjennom ”påkestien” ved Hvaler kirke.

Ta gjerne med hele familien til kirkene i påsken:

- til palmesøndagens familiegudstjeneste og tur på ”påkestien”,
- til fellesskapet rundt et langbord i Spjærøy kirke skjærtorsdags kveld,
- til å høre stemmene fra påskens grusomme drama langfredag, og
- til feiringen av kjærlighetens seier påskedagens morgen.

God påske!

Einar Morland

Takknemlighet

Jeg har så mye å være takknemlig for. Som hjertepasient høsten 2013 opplevde jeg et norsk helsevesen der dyktige, hjelpsomme og vennlige mennesker sørget for at jeg kom ut fra sykehuset i bedre stand enn på lenge. Det er kanskje selvsagt for oss som bor i Norge, men det er ingen selvfølge her i verden at man kan få hjelp når helsen svikter. Jeg har hatt god tid til å tenke over hva jeg har å være takknemlig for, men her nevner jeg bare noe: Jeg bor i et velfungerende samfunn, landet vårt har vennlige naboer, de fleste jeg kjenner har ingen bekymringer for mat eller husly, og selv har jeg familie, venner, naboer og gode arbeidskollegaer som betyr mye for meg. Det er en god øvelse å bruke noen minutter hver dag til å tenke over hva vi kan være takknemlige for – det gjør noe med oss når vi tenker positive tanker. Kanskje blir også noe av ”vondtene” våre litt lettere å bære om vi klarer å tenke mer på alt det gode! En annen fin øvelse for meg er å si ordet

takk – eller ja, takk. Skal barn og barnebarn lære seg å si takk, er det fint om de hører det ofte fra de voksne. Jeg er også veldig takknemlig for den nye salmeboken. Det er kjøpt inn nye salmebøker til begge kirkene våre, og jeg synes det er en fryd å bla og lese i salmeboken. I nesten 30 år har vi bladd i og sunget fra Norsk Salmebok som kom i 1985. I den nye salmeboken finner du over 500 salmer fra den gamle salmeboken og tillegg Salmer 1997. 240 nye salmer er også kommet med. I salmeboken finner du bakerst en liten skatt med gode ord, bønner og kjerneord fra vår kristne arv. En enkel bordbønn lyder slik: *Velsign disse dine gaver og gjør oss takknemlige.* Frans av Assisi takket hver dag for alt det han hadde å være takknemlig for. Han har også gitt opphav til denne bønningen, som du nå finner i den nye salmeboken:

*Herre!
Gjør meg til et redskap for din fred.
Hjelp meg å spre kjærlighet der hatet hersker,
tro der tvilen råder, håp hvor det er angst og nød.
Hjelp meg å bringe forlatelse der urett er begått,
å skape enighet der det er strid,
å spre lys der det er mørke,
å bringe glede der sorgen tynger.*

*Mester, hjelp meg å søke –
ikke så mye å bli trøstet som å trøste,
ikke så mye å bli forstått som å forstå,
ikke så mye å bli elsket som å elske.
For det er ved å gi at vi får,
ved å tilgi at vi selv får tilgivelse,
ved å miste livet vi finner det.
Det er ved å dø at vi oppstår til evig liv.*

Menighetsrådet melder:

Økonomi: Det er gledelig å kunne melde at Hvaler kommune også for 2014 har bevilget det tilskuddet som vi ba om for å kunne gjennomføre våre lovpålagte tjenester. Etter flere år med dårlig økonomi og et betydelig akkumulert underskudd, klarte vi å rette opp økonomien i 2012 med stram styring og nærmest innkjøpsstopp. Takk til alle gode givere som støtter opp om vår virksomhet! Uten dere ville vi ikke maktet å holde driften i gang uten drastiske tiltak. For 2013 og 2014 har vi møtt forståelse i kommuneadministrasjonen for våre velbegrunnede ønsker om midler til anstendig drift og nødvendige investeringer, og det er vi svært takknemlige for.

Samtaler i grenselandet er en møteserie med en folkelig profil om spørsmål som berører oss alle, i skjæringspunktet mellom samfunn, kultur og religion. Det er satt opp 2 møter i Spjærøy kirke våren 2014 og 2 møter høsten 2014.

Nå er det igjen **søndagsskole** tilknyttet Gudstjenesten. Barna kommer til kirken, og så vil en av våre søndagsskolelærere ta dem med til undervisning og bibelhistorier i hhv. tårnet i Spjærøy kirke og Drengestua ved Hvaler kirke. Barna kommer så tilbake i kirkerommet før Gudstjenesten avsluttes.

Det er kjøpt inn **salmebøker** i begge kirker, og den nye salmeboken (som avløser salmeboken fra 1985) er en praktbok med mange nye salmer (og også bønner og den vesle katekismen).

Det er satt i gang arbeid med å **asfaltere**

parkeringsplassene med adkomstvei ved begge kirkene, og ved Spjærøy kirke blir det forbedret belysning.

Gjennom noen år med svært anstrengt økonomi har det vært en skjevfordeling av antall kollektorer som har gått til vårt eget arbeid, men fra 2014 blir det igjen slik at **annen hver kollekt** går til eksterne mottakere.

Vi har rustet opp menighetens **lydanlegg** og kjøpt inn flere nye håndholdte mikrofoner, og vi tenker at vi nå har et tjenlig anlegg som skal gi en bedre opplevelse av lyden for de som er i kirkene, enten det er under Gudstjenesten eller konserter.

Vinteren 2014 har vi hatt flere **trosopplæringsaktiviteter** i kirkene våre. Dette er kirkens svar på at kristen trosopplæring er tatt ut av skolen, og vi opplever at mange hjemsetter stor pris på kirkens nye aktiviteter som er innrettet mot barn og unge. Vi gleder oss over god oppslutning både til aktivitetene på lørdager og til den påfølgende Gudstjenesten om søndagen. I perioden januar – mars har vi hatt **Hellige-tre-kongers Gudstjeneste, Tårnagent-helg og Karnevals-helg.**

Dersom du er blant dem som kan tenke deg å bake en kake og/eller ha med en kaffe til den faste kirkekaffen etter Gudstjenesten, så er det fint om du kan gi oss beskjed på forhånd. (Men det går an å bare ta med en kake også, til avveksling fra tørre kjeks!)

Du finner mer om menigheten på denne siden på internett: **www.hvaler.kirken.no**

Under himmelbuen

Hva er Hvaler egentlig?

Så du ”Norske naturperler” på TV søndag 9. februar? Ble du stolt av kommunen vår da? La du merke til hva bildene viste oss?

Store flater med hav, himmel, solnedganger. Svaberg som bølgene skylte over, selunger som hjelpeløst måtte følge med bølgene ut i sjøen. Svanedans, reir og unger i sivet. Urskogen i Arekilen med 5 etasjer med ulike arters fuglereir i ett

eneste tre. Visste du at natteravnen hekker på Hvaler? Skjermen viste nærbilder av strandnellik og blåkløkker, ville orkidéer og kaprifolium. Grevling som tuslet i åkerkanten og gressende rådyr.

Dette er det Hvaler jeg vil ha. Et Hvaler med store nok arealer uberørt av menneskers daglige gjøren og laden til at fugler og dyrearter kan få rom til å formere seg og trives. Et Hvaler som klarer å beholde – og gjerne øke artsmangfoldet sitt.

Dessverre er dette et Hvaler under konstant press. Krav om utvikling, arbeidsplasser, ekspansjon og stadig flere innbyggere for å være en lønnsom og stor nok kommune til å stå på egne ben, truer dette landskapet og naturmangfoldet.

Dessverre er tanken om at vi på død og liv må være en egen kommune para-

doksalt nok denne naturens største trussel. Hvordan skal vi få aksept for at vi som kommune ikke trenger å bli flere innbyggere? Ikke trenger bygge ned flere arealer, og eksperimenter med hytte-landsbyer som ikke skal selges til private, men være næring, noe alle vet går fort over når kravene fra banken ruller inn, og vips er hyttene på private hender. Vi trenger ikke store hoteller eller flere båt-plasser som kan leies ut til badegjester, trenger ikke hippe og kule restauranter langs bryggekanter hvor vi kan slurpe østers og hvitvin. Det er kort vei til Fredrikstad hvor slikt finnes i bøtter og spann, og bussen går hver time.

Vi trenger ikke flere biler som parkerer på kryss og tvers i alle einebusker langs veien. Vi trenger ikke flere skjærgårds-jeeper med sitt vanvittige lydnivå som flerrer kveldsstillheten, gjør alle holmer og skjær tilgjengelige for mennesker, og om vinteren omformer landskaper i viker og bukter med båt-bunner i været.

Jeg tror ikke det er fremtidsrettet å bygge store hoteller eller flere brygge-anlegg på Hvaler. De kan du finne maken til langs hele Oslofjorden, sørlandskysten og Bohuslän. Jeg tror ikke det er fremtidsrettet og innovativt å planlegge for flere turer med hurtig-gående rib-båter verken hit eller dit.

Derimot tror jeg det er innovativt og fremtidsrettet å legge til rette for gåturer

langs uberørte svaberg, bort fra bebyggelse, med grovbrød, brunost og kaffe som niste, gjerne med guide som kan foretelle om isskuring og landskapet rundt.

Eller hva med en tur på sommernatta for å høre på nattergalen?

Jeg tror at i framtiden er det mer attraktivt å lære å ro i Helleskilen, eller seile ut fra Skjærhalden enn å kjøre rib til Koster. Aktiviteter som å være med ut å fiske, trekke garn, ruser eller kanskje hummerteiner i hummertiden vil være eksotisk. Turisme basert på de veldrevne etablissementene som vi allerede har, som ølbryggeriet til Kofoed, fiskematen til Fjordfisk, Gjestgiveriet med sitt vertskap og andre som lager god, velsmakende mat med rene råvarer, gårder som driver økologisk landbruk og gårdsdrift, må støttes og tas vare på! Fergeskip og passasjerbåter med sine øyhoppingsturer er glimrende eksempler på nytenking og innovasjon. Dette er turisme som vil være bærekraftig og i pakt med naturen. Turisme som ikke vil slite ned og forbruke landskap, forurense, forrykke og forstyrre dyreliv.

Men hvordan i all verden skal vi som tenker slik klare å bevise at det er verdtfullt i seg selv å bevare landområder uten bebyggelse? Hvordan skal vi argumentere for at svaberga skal forbli svaberg, skogen få stå i fred, og dyr, fugler og insekter få den plassen de behøver? Hvordan skal regnestykket vårt se ut når utbyggerne kommer med sine kalkyler og lekke fargesprakende planer?

Presset er stort på politikere og administrasjon om å være handlingsrettet og innovative, og ingen vil vel være en sidpomp fra landet?

Kanskje vi kunne søke om å bli adoptert av Østfold fylkeskommune og være i ”storkommune” med dem, med aksept for at vi får lov til å være annerledes? Vi kunne bli Østfold fylkes område for bærekraftig bruk av naturen? Få lov til å være litt langsomme og la humla suse over uklipte enger?

Tenk å kunne ta barnebarnet i hånd og si ”Kom så går vi og ser på lerkeungene, eggene klekte i går”. Det er fremtidsrettet det! Einar Skjæråsen formidler i diktet ”Du skal ikke trø i graset” en ekte respekt for skaperverket og den ulønnsomme naturen.

God forsommer.

Vennlig hilsen mormor.

*Du ska itte trø i graset.
Spede spira lyt få stå.
Mållaust liv har og e mening
du lyt sjå og tenkje på.
På Guds jord og i hass hage
er du sjøl et lite strå.*

*Du skal itte røre reiret,
reiret er e lita seng.
Over tynne bån brer erla
ut sin vâre varme veng.
Pipet i den minste strupe
skal bli kvitring over eng.*

*Du skal itte sette snuru
når du sir et hara-spor.
Du skal sjå deg for og akte
alt som flyg og spring og gror.
Du er sjøl en liten vek en,
du treng sjøl en storebror.*

Einar Skjæråsen

Historisk festgudstjeneste

– bønnedag for land og folk

Litt på forskudd i forbindelse med 200 års jubileet for den norske grunnloven, ble det arrangert historisk gudstjeneste i Hvaler kirke søndag 26.01.2014.

Kirken var det naturlige samlingssted når det ble innkalt til bønnedag for land og folk og for å velge valgmenn fra Hvaler i forbindelse med valg av utsendinger til forsamlingen på Eidsvoll. Hvaler kirke var den gang valgkirke. Dette blir illustrert ved et fint skilt fra riksantikvaren til plassering i/på kirken.

Mange kom til kirken denne dagen og med en forventning om at dette skulle gi et glimt inn i en svunnen og turbulent

tid for landet vårt. 1814 ble et viktig veiskille som la grunnlaget for vårt demokratiske samfunn av idag.

Denne dagen ble kvinnene ved inngangen oppfordret til å sitte i kirkebenkene på venstre side og mennene på høyre side slik det var i 1814.

En nyskrevet prolog, skrevet til jubileet av Edvard Hoem, satte oss inn i hvor viktig og skjellsettende dette året ble for historien vår.

6 utvalgte vers av Petter Dass kjente salme, «Herre Gud ditt dyre navn og ære», ble sunget til inngang. Den var

På høyre side satt alle mennene.

opprinnelig en læresang på 16 vers, skrevet i 1698 som en forklaring til den andre bønningen i Fadervår.

Klokkebønnen ble lest av dagens klokker Barbro Bjørck. I gammel språkdrakt ble vi minnet om å «- høre hvad du Gud Fader, min Skaber ..vil tale til mig».

Vi sang salmer som hadde et gammelt preg og gav oss utfordringer med vakre, men uvante melodier.

Så møtte vi de to som ble valgt fra Hvaler til samlingen i Tune kirke. De presenterte seg og fortalte at de var sogneprest Lumholdtz og gårdbruker Erik Olsen Singlø. Vi fikk høre litt om de to, og ble satt tilbake til et Hvaler-samfunn som var svært annerledes enn idag. Så fulgte en innføring i historien om edsavleggelsen i kirken, hvor forsamlingen lovet troskap til fedrelandet.

De som skrev under brevet fra Hvaler ble også presentert, og igjen så vi for oss de tolv menn som hadde skrevet under dokumentet. Rart var det å høre et kjent navn fra slekthistorien vår, en tipp, tipp tippoldefar. Han hadde skrevet under med påholden penn, altså var han ikke skrivefør. Plutselig ble det nært, og følelsen av å stå i en lang, historisk sammenheng ble sterk.

Dagens sogneprest Grethe Hummel holdt - PRÆDIKEN - over denne teksten:

Salme 62,8-9: (Teksten i 1814-versjon):

*«Hos Gud er min Frelse og min Ære;
min Styrkes Klippe, min Tilflugt er i Gud.
Forlader Eder på Ham til enhver Tid,
kjære Folk! Udøser Eders Hjerter for Hans
Ansikt; Gud er vor Tilflugt. Sela.»*

Jens Olaf Hvalgård og Ole Utaker
alias Erich Olsen og Ludvik Lumholtz.

Etter prekenen og salmen var også forbønnen skrevet av Edvard Hoem. Det var en veksellesning mellom menigheten og presten. Den inneholdt takk for landet vårt, for naturen, for hva forfedrene gav oss, for fred og frihet.

Kollekt til Amnesty Internasjonal minnet oss om at mennesker også idag kjemper for frihet og rettferd og trenger støtte.

Gudstjenesten ble avsluttet med et postludium på orgel og trompet komponert av vår organist Ken Phillips. Et flott punktum for en minnerik gudstjeneste med perspektiv bakover og framover.

Kirkekaffe med deilige kaker gav oss anledning til å stanse igjen og summe oss etter alle inntrykkene.

A.H.

1814 på Hvaler

Stattholderen i Norge, prins Kristian Fredrik mottok en sendemann fra Kiel, hvor fredsforhandlingene etter Napoleonskrigen pågår. Sendebudet redegjorde for prinsen at resultatet ble skjebnesvangert for Danmark/Norge som har vært på den tapende side i krigen. Danmark må avgi Norge til Sverige i krigsbytte med øyeblikkelig virkning. Norge blir en kasteball i

Skandinavia og 426 år med union med Danmark er forbi.

Raskt begynte prins Kristian Fredrik å legge planer som innbar at Norge skal ignorere traktaten fra Kielfreden. Han vil la seg utrope til Norges konge og skape et moderne demokrati med frie valg og egen grunnlov etter mønster fra Amerika og Frankrike.

Den 30. januar holdt han et møte med tre av sine mest betrodde menn hos Carsten Anker på Eidsvoll. De blir enige om å kalle sammen til et nytt og utvidet møte på Eidsvoll 16. og 17. februar. I ettertid har det møtet fått navnet ”stormannsmøtet”. Møtet besto av 15 embetsmenn og 6 kjøpmenn. De blir tilslutt enige om at Norge skal løsrive seg fra Danmark og ignorere tvangsunionen med Sverige. 19. februar blir det sendt ut et rundskriv til alle biskoper, stiftsamtmenn og militære sjefer fra stattholderkontoret, med informasjon om at det skal holdes valg til en grunnlovgivende forsamling i Norge og praktisk rettleiding til hvordan valget skulle foregå. Kirken fikk en viktig posisjon i dette henseendet, da kirken

var det eneste felles huset i mange bygder og byer, og ofte var presten den eneste embetsmannen i bygda og den som kunne lese.

På landsbygda skulle menighetene først velge to valgmenn fra hvert prestegjeld. Den ene av de to valgmennene skulle være bonde. Deretter skulle valgmennene møtes på et sentralt sted i hvert amt, som stort sett tilsvarer dagens fylker. I ”Smaalendenes amt”, som Hvaler tilhørte, skulle valgmennene møte i Tune kirke. Der skulle valgmennene velge tre representanter seg i mellom til den grunnlovgivende forsamlingen på Eidsvoll. Også på dette nivået skulle minst en bonde velges.

Hvaler kirke maleri.

Den 25. februar ble fastsatt til valg - og bededag, så også på Hvaler.

Sogneprest Lumholtz innledet gudstjenesten denne dagen med en kraftfull tale og fortalte at det norske folket var løst fra sin ed om troskap til danskekongen. Så spurte sognepresten menigheten:

- «Sværge I, at hævde Norges Selvstændighed og at give Liv og Blod for det elskede Fædreland?»

Med løftede fingre svarte menigheten:

- «Det sværge vi, saa sandt hjelpe os Gud og hans hellige Ord!»

Så var det valget. Kun menn over 25 år som enten var gårdbruker med egen jord eller embetsmann fikk stemme. Menn og kvinner satt på den tiden på hver sin side i kirken, mennene satt på de søndre benkeradene og kvinnene på de nordre.

Resultatet av valget i Hvaler prestegjeld var at sogneprest Ludvik Lumholtz og gårdbruker og skipper hr. Erich Olsen fra Singløy ble valgt. Hvem var så disse to mennene som fikk tillitt fra Hvalers befolkning i bygdas første valg?

Ludvik Lumholtz, kom til Hvaløerne i 1805 fra en stilling som kateket i "Vår frelsers kirke" i Kristiania. Opprinnelig var han født i Danmark i 1774 og hadde studert teologi i København, flyttet så til Kristiania for å søke arbeid.

Kallet som sokneprest på Hvaler innebar også at han hadde ansvaret for opplæringen av lærerne, og se etter at undervisningen foregikk på rett vis etter

den lutherske lære. Han dro fra Hvaler i 1817, da han fikk jobb som sogneprest i Onsøy. Ludvik Lumholtz døde i 1853.

Erich Olsen ble født på Singløen i 1766. Hans foreldre var Ole og Johanne Andersen.

Erich dro tidlig på sjøen, hvor han utdannet seg til styrmann og videre til skipper. Han seilte mange skuter fra Fredrikstad, og opplevde mange dramatiske havarier. Etter han giftet seg flyttet han og hans kone Inger Maria, til Søndre Kile på Kirkøy.

I 1803 døde Erichs mor på Singlø. Da kjøpte han eiendommen og flyttet hjem. Han livnærte seg der som skipper og gårdbruker. Erich Olsens kone døde i 1817. To år senere giftet han seg på nytt med Karen fra Skjeberg. I de siste årene han levde bodde han hos sin svigersønn i Korshavn. Han døde i 1848.

Etter gudstjenesten måtte 12 av kirkerommets betrodde menn skrive under en fullmakt til valgmennene som de skulle ha med seg til Tune kirke. Det var også et vitnesbyrd om at eden var avlagt under valget. Disse 12 skrev under:

Johannes Olsen Svanekil. Han var født på Løkkeberg på Nedgaarden som sønn av Ole Syversen i 1767.

Johannes giftet seg med Johanne Jacobsdatter fra Svanekil. De kjøpte etter hvert gården som de drev. Johannes var i tillegg skipper på flere skuter.

Vinteren 1824 hadde han vært i Strømstad med båten sin. Han falt da i sjøen og druknet.

Jens Korshavn. Jens Bertelsen var hans

døpenavn. Han var født på Edholmen i 1764 og giftet seg i 1791 med enken Anne Jacobsdatter fra Korshavn. Hun hadde vært gift med Christian Nielsen Barfod som eide og drev Korshavn gård. Jens Korshavn drev gården sammen med sin stesønn Thomas Christiansen Barfod fram til han døde i 1833.

Christopher Olsen Nedgården. Han var født på Nedgården i 1775 og vokste opp der, og som mange andre dro han tidlig til sjøs. Han ble etter hvert styrmann og senere skipper. Han giftet seg med Anne Olsdatter fra Buvika i 1808.

De bodde i gamlehuset, rett ved det som hundre år senere ble butikken på Nedgården. Christopher Olsen døde i 1852.

Nickolai Holst Ørdal. Nicolai Kjøstelsen Holst var egentlig fra Glemminge. Han var født i 1772. Han giftet seg med Elisabeth Syverts datter i 1798. Hun hadde en datter fra før og sammen fikk de fikk tre barn. Nickolai Ørdal var gårdbruker og soldat og i 1802 var han en av formennene i kystvernet. Han drev også som skredder hjemme på Ørdal, men primært var han gårdbruker. Han døde i 1828.

Andreas Olsen Rydningen var født på Rydningen i 1762. Han dro på sjøen rett etter konfirmasjonen og som 25 åring var han styrmann. Samtidig giftet han seg med Catrine, datteren til Simen Olsen på Spjær. De første åra av ekteskapet bodde de på Spjær og flyttet hjem til Rydningen i 1794. Han fikk skipperpapirer fra 1801, seilte på sjøen og drev gården. Andreas og Catrine fikk ingen barn.

Andreas Olsen døde i 1839.

Niels Jonsen Brenne. Han var sønn av Jon Evensen Brenne og Oline Nielsdatter, og ble født i 1768. De bodde på Søndre Kile. Faren Jon Brenne døde i 1781 og Niels ble boende i barndomshjemmet sammen med sin mor. I 1801 bodde også Erich Olsen Singlø, med sin familie på Søndre Kiles gård 2.

Niels giftet seg med Ingeborg Tomsen. De fikk to barn sammen. Niels var også en sjøens mann. På 1790-tallet fikk han skipperbevis og han var partsreder med flere på Hvaler, blant annet sin svoger Erich Olsen på Singlø. Niels Jonsen Brenne døde i 1848.

Ole Hansen Huser. Ole var gårdbruker og los. Han var født på Huser og bodde på Huser i hele sitt liv. Huset han bodde i het Nordgården. Nå 200 år senere går huset under navnet "Gamlestua." Han var født i 1756. I 1777 giftet han seg med Anna Christina fra Skipstad. De fikk ingen barn. Han døde 16. januar 1839.

Arne Baarsen var født på Dypedal på Spjærøy. Han var en sjøens mann fra guttedagene og til sin død.

Han hadde bygslet bo på Kjølbo i 1807, men var skipperborger av

Fredrikshald. Under beleiringen i 1814 dro Arne til Fredrikstad som ekstra mannskap.

Han omkom i 1838 ved et totalforlis på tur til Danmark.

Johannes Store Røed. Hans navn var Johannes Rasmussen og han var født i 1761, men ingen vet hvor. Han flyttet til Store Røed i 1804 og eide halve gården. Den andre halvdel fikk han kjøpt i 1815. Han var gårdsbruker på heltid. Med til eiendommen hørte også Kjerringholmen, Hestholmen og Kvernskjær. Han giftet seg i Skjeberg med Hellene. Johannes Store Røed døde i 1833.

Jens H Schibstad ble født på Skipstad på Asmaløy i 1779. Han rette navn var Jens Vittus Hansen. Han dro tidlig til sjøs og ble etter hvert skipper.

Han giftet seg med enke Elen Jonsdatter i 1806 og flyttet til Brenne på Kirkøy.

De fikk ingen barn. Jens Vittus Hansen døde 1849.

Andreas Halvorsen Kulltorp ble født på Li på Asmaløy i 1766. 16 år gammel var han sjømann i fast rute mellom Fredrikstad og Danmark. Han giftet seg med Arne Baarsens søster, Olianna, i 1787. I 1798 kjøpte han Koltorp Nordre på Kirkøy, der de ble boende. Av yrke var han los og gårdbruker. Andreas Halvorsen døde i 1833.

Ole Amundsen var sønn av Amund Olsen og Barbro Rasmussdatter på Øvre Holte, og ble født i 1777. Som de fleste unge Hvalergutter dro han på sjøen straks han ble konfirmert. Han ble raskt

styrmann og senere skipper. I 1806 giftet han seg med Anne Brandt som døde i 1834. Etter det giftet han seg på nytt med Anne Kathrine Nielsdatter.

Etter hvert som Ole Amundsen ble eldre mistet han gradvis synet, og de siste åra av sitt liv var han helt blind.

Ole Amundsen døde i 1861.

På møtet i Tune kirke en måned senere ble følgene tre valgt til å representere "Smaalendenes Amt" ved riksforsamlingen på Eidsvoll 25. april:

Peter Hount (1769- 1815) var prost over Nedre Borgesyssel prosti.

John Hansen Sørbrøden (1775–1857) var bonde i Berg ved Halden

Major Valentin (von) Sibbern (1779-1853).

Disse 12 menn skrev under dokumentet:

Handwritten document dated 25 Feb 1814. The text lists 12 men who signed a document. The names are written in cursive and include: Johannes Store Røed, Jens H. Schibstad, Ole Hansen Huser, and others. The document is written in Norwegian and includes the date and the names of the signatories.

Rbj

Den optiske telegrafen

Ideen om å bygge en modell av «den optiske telegrafen» ble sådd etter et foredrag av historiker og statsstipendiat Petter Ringen Johansen på Kystmuseet i april i fjor. Her ble Hvaler Kulturvernforening gitt utfordringen å få på plass en slik modell av telegrafsystemet som var etablert langs kysten fra 1809 som del av forsvarsverkene mot svenskehæren. Hovedstasjonen mot øst lå på Skjelsbuveten på Vesterøy, med antatte støtte-systemer på flere høydedrag på de østre øyene, blant annet på Botneveten. Disse telegrafstasjonene fikk imidlertid en heller kort levetid da de ble revet og brent av svenskene under krigen sommeren 1814.

Dette opprinnelige franske signal-systemet, der klaffer i tre posisjoner ga grunnlag for meldinger nedfelt i en egen signalbok, kom som en revolusjonerende erstatning for ulike signalsystemer der bl.a. flagg ble benyttet. Der en tidligere hadde brukt dager kunne en nå få fram en viktig melding fra Hvaler til Kristiania på drøyt en time.

Det ble på de mest brukte linjene langs kysten satt opp to master på hver stasjon (sannsynligvis også på Skjelsbuveten), dette for å sende meldinger to-veis. Den nærmeste masta på "vei mot" Kristiania sto på Kjøkøy, deretter fulgte det master på Møklegårdsveten og Onsøyknipen og

Eivind Børresen, Petter Wistner og Thor-Ivar Olsen.

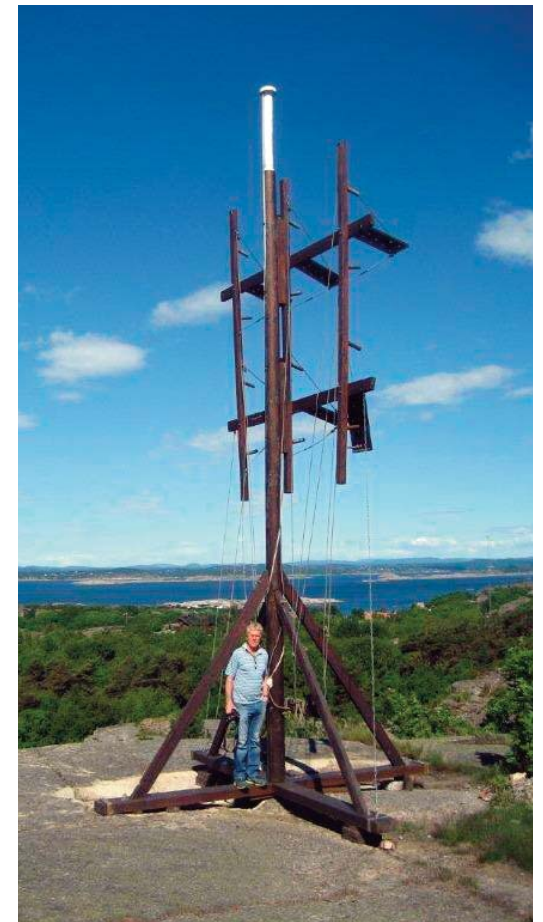
videre på høydedragene i kystlinjen mot hovedstaden.

Arbeidet med den nær 8 meter høye modellen som skal reises på Skjelsbuveten 25. mai utføres av tre dyktige håndverkere; Eivind Børresen, Thor-Ivar Olsen og Petter Wistner. Arbeidet som startet i september i fjor vil bli avsluttet i løpet av april, da de ulike delene skal flyttes fra Amfigrotta ved Brottet til Skjelsbuveten.

Arbeidet med å bygge en slik telegraf, har igjen gitt støtet til samarbeid mellom Hvaler Kulturvernforening og velforeningene på Skjelsbu og Utgårdskilen både i forhold til selve masta, men også for å gjenskape en historisk ferdselsvei øst/vest på Vesterøy. I den forbindelse sier Miljødirektoratet, som grunneier, følgende i sin aksept av tiltaket;

Miljødirektoratet støtter uttalelsen fra fylkesmannen og viser i den sammenheng til at kulturminner og kulturhistorie gjerne fungerer som en motivasjonsfaktor og en opplevelsesressurs i friluftslivsområder. Det foreligger planer om å bruke telegrafstasjonen som et mål for kulturhistoriske vandringar til området, noe som vil føre til at allmennheten blir kjent med etableringen av anlegget og dermed motiveres for å besøke området. Søker (Hvaler Kulturvernforening) har også planer om å utøve skjøtsel av stier i området og oppføre informasjonstavler knyttet til stasjonen. Det vil også være positive tiltak mht allmennhetens bruk av området.

Ønsker du å være med i slutfasen på

Eivind Børresen ved telegrafan på Tjøme.

dette prosjektet, så trenger vi hjelp av rundt 20 sterke menn og kvinner for å bære selve hovedmasta opp til "Veten". Dette skal finne sted 23.4. kl 18:00. Meld fra til undertegnede om du ønsker å være med på det som vil være et minne for livet. For øvrig ønskes alle velkommen til Skjelsbuveten søndag 25. mai kl 14:00 da den høytidelige markeringen av masta vil finne sted i etterkant av friluftsgudstjenesten i Brottet.

Paul Henriksen

Leder i Hvaler Kulturvernforening

Barfotjenter, hva var nå det?

Alle vi ”innfødte” på Hvaler vet at svært mange av oss har svenske aner. Det skyldes selvfølgelig nærheten til naboen i øst, den store invasjonen vi fikk av steinhoggere sist på 1800-tallet og noe som det ikke har vært snakket så mye om, de svenske tjenestegjortene som søkte lykken i Norge, min bestemor var en av dem.

Hennes far Janne Person flyttet til gården Gilltorp da han giftet seg med Charlotta. Han var snekker og gråsteinsmurer og reiste rundt og bygget ildsteder og bakerovner for folk, ved siden av drev han gården. Da min bestemor Julia ble født, som den første av 8

barn, brant det nye huset ned, og Charlottas mor, Agneta som var blitt enke lot dem rive sitt hus, og det ble satt opp på branntomten. Agneta flyttet da inn hos familien, noe bestemor synes var veldig fint, for i blant fikk hun ligge i senga til bestemoren sin, og hun hadde noe så fint som en dundyne. Agneta var nemlig født og oppvokst ved kysten, på Rossö, og bodde på Tjärnö da Charlotta ble født. Etter hvert fikk Janne og Charlotta 8 barn, og ved den siste fødselen døde hun i barselseng. Janne giftet seg deretter med Julia Rast, en enke med to barn, og henne fikk han også etter hvert 8 barn med. Ikke

Barndomshjemmet i Sverige. Her ble 18 barn oppfostret.

rart at ungene måtte arbeide fra de var små, og flytte tidlig ut fra hjemmet.

Bestemor begynte å gjete kuene og noen sauer rundt i fjell og dal fra hun var 8 år. Fra april til september/oktober løp hun barfot og passet på dyra i almenningen der alle fikk lov å bruke beitet. Å bruke sko kom ikke på tale sa hun, de var til skolebruk og dessuten var det mest tresko de hadde og det var ikke egnet til å løpe i naturen med. Fra hun var 12 ble det mindre skolegang og mer gjeting og hjelp hjemme, noe presten i bygda synes var ille. Han mente at bestemor hadde godt hode og skulle ha mulighet til å lære mer. Derfor fant han en ordning slik at han pakket bøker inn i oljelerret og plasserte dem ved en stein på avtalt sted når han gjorde tjeneste i Naversta kirke. Der byttet bestemor dem hun hadde lest. Heldigvis hadde hun mye tid til å lese når hun gjette, sa hun.

Da hun var 14 fikk hun arbeide på en gård i bygda, men det var ikke snakk om å tjene penger. Hun fikk noen skillinger, og

ellers noe arbeidstøy og sko når det var nødvendig. Fattigdommen var utbredt i Sverige på denne tiden og mange emigrerte. Guttene var modigere, sa hun, og mange av dem dro til Amerika, men jentene synes det var for langt bortefra.

Presten som hadde hjulpet henne med bøker anbefalte henne å dra til Norge, og han ga henne navn og adresse til en mann i Strømstad som var pålitelig og som skaffet folk arbeid på den andre siden av grensen.

Da hun nærmet seg 17 år pakket hun alt hun eide i et knytte. Det var penkjolen og skoene fra konfirmasjonen, et par ”serker”, undertøy og noe annet arbeidstøy, og selvsagt, bibelen.

Utenpå hang en flettet flatbrødkurv som broren hadde laget av granrøtter som han gravde opp i skogen når han gjette, bløtte dem i vann, flådde dem og flettet flotte kurver av.

Denne kurven er i dag i mitt eie, for hun bestemte da hun ble gammel at den skulle gå i arv til eldste jente i familien, og ettersom

Hjemmet de skapte på Hvaler.

Naversta kyrka ca 1890

bare en av hennes to døtre giftet seg og jeg var den eneste "mormor" ungen ble det meg som skal sende den videre til mitt eldste jentebarn. Kurven er nå 128 år gammel og har vært med på mange omskiftinger på den tiden.

Hun tok knyttet på ryggen og ga seg i vei. Først mot Tanum, der hovedveien gikk. Her hadde hun vært en gang før. I knyttet hadde hun litt brød og en ostebit, og vann var det jo i bekkene, sa hun. Skoene hadde hun i handa. Hun tok dem på hvis hun hørte en hest som nærmet seg, for da måtte hun se litt skikkelig ut i fall hun fikk skyss et stykke, men ellers var det ikke på tale å slite på dem. Det gikk mye lettere uten.

Etter Tanum fikk hun sitte på et par ganger, og etter en drøy marsj kom hun til rette mann i Strømstad.

Han skaffet henne arbeid i Halden, hvor hun kom på veveriet, men her vantrivdes hun veldig.

Bråk og støv og innestengt her, nei det greide hun ikke. Noen bekjente skaffet henne derfor post på Hvaler. Hun kom til Gravningsund og fikk arbeid hos Eilertsen på Buvika, og her var det trivelig. Butikk, og

dyr, litt innkvartering av gjester og de som eide det var snille mennesker som hun lærte mye av. Men, det var et men. Etter en god stund måtte hun innrømme at det var litt trangt her med vann på alle kanter, og resultatet ble at hun fikk kontakt med Schrader på Hvalerbåten og fikk arbeid hos ham på Ødegården ved Ed på Kirkeøy.

Frua der i huset var snill og dyktig og her lærte hun mye. Denne damen ble faktisk en venn for livet. Og her skjedde det noe etter hvert. En lyshåret, blåøyd sjømann fra et nabo hus kom på besøk, og fikk etter hvert tilnavnet "fjøsugutten" hos Schrader. Dette var altså Ole Karlsen som hun fikk 11 barn med.

Det ble 9 gutter og to jenter, og Julia og Ole levde sammen i et ekteskap som varte i 68 år.

Jeg har altså vært så heldig å ha denne flotte, driftige damen som bestemor og har fått nytte godt av hennes fortellerevne og klokskap.

I dag går det igjen en strøm av svenske gutter og jenter til Norge fra ledighet i Sverige, men disse kommer nok ikke barfot, de kommer i buss.

KLK

Salmene – en kilde til tro og tjeneste

Inngangsord ved kveldsgudstjeneste i Trefoldighetskirken 01.12.2013 av biskop Helga Haugland Byfuglien, Bispemøtets preses

Vår kirke er en salmesyngende kirke. Salmene er vår store fellesskatt som betyr uendelig mye for mennesker, ikke bare i vårt land, men over hele verden. Salmer åpner hjerte og sinn. De gir tone og ord til tro og tvil, glede og sorg, bønn og lovprisning. Salmene er en troens kilde.

Når vi nå har tatt i bruk Norsk salmebok 2013 er det en kirkelig og kulturell begivenhet. I denne boka har vi salmer på bokmål, nynorsk, de samiske språk og kvensk. Men i tillegg er her salmer fra den verdensvide kirke, både slike som er på originalspråket og oversatte salmer.

Her er sanger som er alt innsunget og som gjennom salmeboken blir løftet inn i kirkens rom. Andre er vakre dikt som er tonesatt og som i salmeboken har fått et utvidet bruk.

Salmene avspeiler vår tid, med utfordringer, tidsbilder og trosuttrykk. Salmeskatten er og bør være i stadig fornyelse, det erfarer vi når vi synger

salmer av vår tid. På samme tid er de kjente salmene der med sin skjønnhet og med sitt dype innhold og med slitestyrke.

Mitt håp er at Norsk salmebok 2013 skal fornye salmesangen i kirken vår og i våre fellesskap. Det åpner kirken for både barn, unge og voksne. Det øker vår deltakelse og lar oss kjenne at vi hører til og kan hvile i det store fellesskapet.

Salmene er kilde til tro og tjeneste. Vi tar dem i bruk med glede, forventning og takknemlighet.

HVA BETYR PÅSKEN FOR OSS?

Betraktninger ved pensjonert prest og hytteeier på Asmaløy, Bjørn Sverre Lie

Det er deilig med fridager og vårferie i påskehøytiden. Men bibeltekstene forteller om en svært dramatisk uke i Jesu liv. Disiplene hans rømte i redsel og var ikke til hjelp for Mesteren, når Han hadde trengt dem. Her er faktaopplysninger, som vi godt kan grunne på:

PALMESØNDAG:

Jesus rir inn i Jerusalem på et esel. Han oppfattes som en frigjører, men folket var mest opptatt av å bli fri fra politiske undertrykkere. Jesus ville frikjøpe

menneskene fra syndeskylden.

DEN STILLE UKE kaller vi dagene fra palmesøndag til påskeaften. NB: Dette er altså ikke påskeuka, selv om det er påskeferie for mange.

SKJÆRTORS DAG:

På denne dagen innstifter Jesus et nytt forbund/pakt som erstatning for den gamle pakt, som Gud innstiftet med jødene under Moses. Den nye pakts måltid kalles nattverden, fordi de var

De gamle trærne i Getsemane-hagen så utvilsomt slik ut som dem på bildene. Men selv om disse trærne svært gamle, så kan vi ikke si at de er fra Jesu tid.
Foto: Morten Kraby.

samlet om kvelden. Den påfølgende natten var uhyre vanskelig for Jesus, siden Han måtte bøye seg for Herrens vilje med døden som utgang. Han ble tatt til fange og dømt som forræder.

LANGFREDAG:

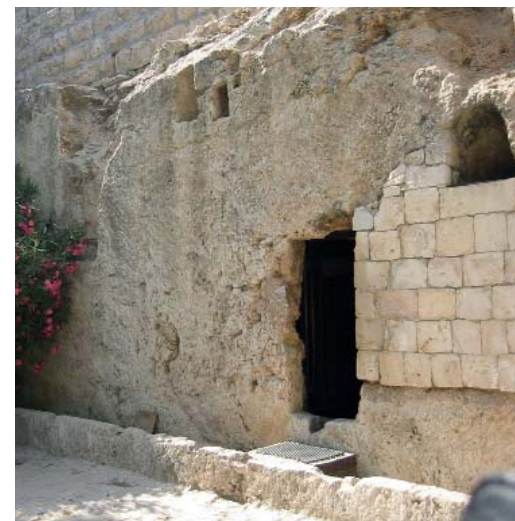
Tidlig denne fredagsmorgenen ble Jesus ført fram og tilbake mellom de politiske ledere/myndigheter. Til slutt svek landshøvdingen Pontius Pilatus sannheten og dømte Jesus til døden ved henging. Torturen som vår Mester uskyldig ble utsatt for kan ikke beskrives med ord! Ved middagstid ble Han korsfestet på en høyde rett utafor byen. Sammen med Ham ble også to forbrytere hengt. Jesu smertefulle død var en langsom og pinefull prosess. Han fikk blod i svelget og døde nok av kvelning, siden armene var strukket oppover og kroppsvekten hindret ham i å heve seg opp. Han utåndet ved tre-tida på ettermiddagen. Jødene måtte få Ham gravlagt før sola gikk ned, siden dagen etter (lørdag) jo var Sabbat; og samtidig var denne sabbaten ekstra hellig i forbindelse med jødernes Påskefeiring, som er minnefest om utgangen fra Egypt.

PÅSKAFTEN:

Denne dagen forberedte Jesu tilhengere salver, som luktet godt, og kvinnene planla å dra tidlig søndag morgen (=første arbeidsdag) til graven for å vise sin siste ære til Ham de satte så høyt. Selvsagt var de fulle av dyp sorg!

PÅSKEDAG:

Da kvinnene kom til hulen, hvor Jesus var gravlagt, ble de svært forskrekket. Hulen var tom og Jesu legeme borte! I

Fotos fra dagens Jerusalem viser huler i berget, slik som Jesu grav kan ha sett ut. Det var ikke uvanlig å gravlegge døde slik. Foto: Morten Kraby.

tillegg møter de en engel, som forteller dem at Jesus har stått levende opp. Det hersker full forvirring blant disiplene Hans. Lever Jesus? Sent på kvelden går et par av dem til Emmaus, ca. 11 km fra byen. Underveis møter de Jesus, men de kjenner Ham ikke. Enden på det hele blir at Jesus til slutt viser seg for alle vennene sine, og de tror fullt og helt på at Han lever.

KONKLUSJON:

*Når de første troende fikk hjelp av Helligånden til å tro at Jesus døde for å frigjøre oss mennesker fra syndeskylden, så kan vi idag i 2014 også få tro det samme. Jesus var ingen martyr som døde for egen sak. Han stod opp fra graven for å vise at Han er Guds Sønn og vår Frelser. Jesus lever! La oss da tro på Ham og gi kjærligheten fra Ham videre til våre medmennesker!
Kjære lesere av Hvaler menighetsblad:
Gled deg over Påskebudskapet!*

Bibelord i dagligtale – ord ved påsketider

Her kommer en presentasjon av uttrykk som er hentet fra Bibelen. Oppsettet er basert på boken *Bibelord i dagligtale* av Dag Kjær Smemo. (Den kan skaffes i bokhandel eller fra www.bibel.no). Hvert uttrykk får en grundigere behandling enn i oppslagsboken som inneholder hele 1000 ord og uttrykk. Nå like før påske skal vi se på om også påskefortellingene inneholder ord og uttrykk som vi bruker i dagligtalen.

Judas. En av de sentrale personene i påskedramaet er disippelen Judas. Hos evangelisten Matteus leser vi i 26,14-16: *Da gikk en av de tolv, han som het Judas Iskariot, til overprestene og sa: «Hva vil dere gi meg for å utlevere ham til dere?»*

Lunaria annua/Judaspenge.

De betalte ham tretti sølvpenger. Og fra da av søkte han en anledning til å forråde ham. Judas er en gåtefull person. Det er litt for enkelt å bare se på ham som en pengegrisk forræder, selv om det står at han også stjal av kassen (Joh 12,6). Han var sikkert skuffet over Jesus som ikke ville stå fram som en mektig Messias med jordisk makt. På folkemunne er imidlertid Judas blitt en betegnelse for en forræder. Judas har også gitt navn til en plante: **Judaspenge** (Lunaria annua). Frøhusene er flate og når de tørker kan de minne om de sølvpengene som Judas fikk for sitt forræderi.

Tretten til bords. I følge gammel overtro bringer det ulykke hvis tretten personer sitter rundt samme bord. Uttrykket henger nok sammen med det siste måltidet Jesus hadde med disiplene før han ble tatt til fange og henrettet. Luk 22,21: *Men se: Han som forråder meg, har hånden her på bordet sammen med meg.* Dette hendte altså før Judas var gått ut i natten. De tolv disiplene og Jesus utgjorde tretten personer, og under måltidet brøt Judas opp for å føre Jesu fiender til Mesteren. Kanskje denne fortellingen også er opphavet til at tallet tretten ses på som et ulykkestall i store deler av verden.

Hokus, pokus, filiokus. Det siste måltidet som fant sted Skjærtorsdag, var også det måltidet der Jesus innstiftet nattverden. Lukas 22,19: *Så tok han et brød, takket og brøt det, ga dem og sa: «Dette er min kropp, som gis for dere. Gjør dette til minne om meg.» På latin heter*

13 til bords.

«Dette er min kropp» «Hoc est corpus meum». At dette er blitt oppfattet som en trylleformular kan henge sammen med den katolske læren om at brødet forvandles til Jesu legeme/kropp når innstiftelsesordene leses. Presten ringer med en liten bjelle når forvandlingen skjer. Dette er så blitt forvansket til ”Hokus, pokus”. Filiokus derimot er ikke hentet direkte fra Bibelen, men fra den nikenske trosbekjennelsen der det heter om Den hellige ånd: *som utgår fra Faderen og Sønnen.* På latin heter ”og Sønnen” ”Filioque”. Vi kan tilføye at de østlige kirker (de ortodokse) ikke godkjenner denne formuleringen. Da de østlige og vestlige kirkene ble splittet i 1054, var filioque-striden en av grunnene.

Toe sine hender. Før Pilatus avsa den endelige dødsdommen over Jesus, vasket han sine hender som tegn på at han selv var uten ansvar. Det var jødernes ledere som hadde presset ham til å la Jesus korsfeste. Matteus 27,24: *Da Pilatus så at ingenting nyttet, men at uroen bare økte, tok han vann, vasket hendene mens mengden så på, og sa: «Jeg er uskyldig i denne mannens blod. Dette blir deres sak.»* Ordet ”toe” er for lengst forsvunnet fra

vårt språk og vi må tilbake til oversettelse fra 1904 for å finne det. Dette viser at selv om språket forandres, kan gamle uttrykk fra Bibelen leve videre i dagligtalen. Å vaske hendene var en gammel skikk som ble benyttet for å fraskrive seg ansvar eller skyld eller for å erklære sin uskyld i noe. Salme 26,6: *Jeg vasker mine hender i uskyld, Herre, så jeg kan gå omkring ditt alter.*

Krype til korset. Johannes 19,17: *Han bar selv korset sitt og gikk ut til det stedet som heter Hodeskallen, på hebraisk Golgata.* Uttrykket er altså ikke direkte hentet fra Bibelen, men kan ha sammenheng med at Jesus segnet om og måtte få hjelp til å bære korset. Det var bare tverrbjelken som ble båret av den som skulle korsfestes. Den kraftige pålen stod på stedet. Vi bruker uttrykket når vi på ydmykende vis må innrømme noe overfor en annen eller søke hjelp som vi først har avvist. Å krype til krusifikset er et uttrykk for å gjøre bot. I enkelte kirkers langfredagsliturgi skal en nærme seg Kristi kors ved å krype på knærne.

Tor Dag Kjosavik

Midt i nattens mørke blinker som et fyrlys Jesu navn

Jeg er innom Dypedalsåsen alderspensjonat en februartermiddag for å slå av en prat med Thom Asgeir-Nielsen, tidligere kirketjener i Hvaler kirke. I unge år var Thom sjømann. Han vokste opp på Lauer og flyttet senere til Kirkøy. Thom er blid og imøtekommende som alltid. Han kommer akkurat ut fra spisesalen etter dagens middags- og kaffeservering. Vi slår følge bortover korridoren.

– Her er «lugaren» min. Vær så god, gå bare inn og sett deg i godstolen.
– Trivelig rom dette her, Thom. Lyst og fint.
– Ja, vi har det bra her på Dypedalsåsen, både kona mi og jeg.

Thom Asgeir-Nielsen fra Kjølbø på Kirkøy var i mange år kirketjener i Hvaler kirke. I 1994 gikk han av med alderspensjon etter 14 års tjeneste. Han utførte sin tjeneste på en meget god og verdig måte. Alltid godt forberedt til gudstjenester og kirkelige handlinger. Han ivaretok kirketjeneransvaret langt utover det en kan forvente. For Thom var nok det å være kirketjener mer enn en jobb. Det var en livsstil.
– Jeg trivdes veldig godt som kirketjener, selv om det om vinteren nok kunne være slitsomme dager med det som skulle gjøres utendørs.

Kirkeliv og misjon har alltid stått og står Thoms hjerte nær.
Byr anledningen seg, er han fortsatt på gudstjeneste eller misjonsmøte.
– Jeg var på festgudstjenesten i Hvaler kirke i forbindelse med grunnlovsjubileet 1814-2014 nå i slutten av januar. Det var en høytidelig og flott markering.
I mange år var Thom aktiv i Søndre Kirkøy Misjonsforening.

– Da du var på møtet i misjonsforeningen i fjor høst, fortalte du oss om en opplevelse du hadde en vinternatt i snødrev og bekmørke til sjøs da du var helt ung og hadde tatt deg hyre som sjømann. Det hadde vært fint om du ville dele opplevelsen med menighetsbladets lesere også.

– Ja, gjerne det!
– Jeg var om bord i en gammel dampdrevet båt. Vi var ni mann om bord. Vi gikk opp Oslofjorden en mørk natt med fullastet båt helt opp til lastemerket. Vi skulle til Oslo og losse. Jeg hadde roret på skipperens vakt. Da vi kom oppunder Hurumlandet fikk vi snøtjukke ved siden av nattemørket. Vi kunne ikke se baugen på båten så dårlig sikt var det. Jeg skjønnte at skipperen begynte å bli veldig urolig og nervøs. Han var stadig ute på brovingen og så etter fyrlys der vi stevnet fram i mørket. Vi hadde ikke radar eller andre navigasjonsinstrumenter på den tiden, kun kompass.
Plutselig skar et lys fra Filtvedt fyr gjennom snøtjukka og nattemørket. Da kunne jeg ikke la være å stemme i et vers fra salmen Navnet Jesus blekner aldri:

*Midt i nattens mørke blinker
som et fyrlys Jesu navn,
og hver hjelpløs seiler vinker
inn til frelsens trygge havn.
Og når solen mer ei skinner
Jesu navn, det lyser enn.
Da den frelste skare synger
høyt dens pris i himmelen!
Navnet Jesus må jeg elske,
det har satt min sjel i brann.
Ved det navnet fant jeg frelse,
intet annet frelse kan.*

Det var nok ikke vanlig at rormannen sang på skipperens vakt. Jeg så et lite smil i skipperens ansikt.
Vi kom til Oslo og fikk losset, og alt gikk bra. Jeg har aldri kunnet glemme denne hendelsen.

Thom fortsetter:

– Det er David Welander (1896-1967) som har skrevet salmen Navnet Jesus blekner aldri. Han skrev den i 1923. Forfatteren er død, men salmen lever videre og synges ofte både i kirke og på bedehus. Salmen er nr. 86 i den nye salmeboka.
Welander var offiser i Freslesarmeen. I 1948, da Reidar Mørk var sogneprest på Hvaler, ble Welander invitert en søndag til Hvaler kirke for å holde dagens preken. Jeg var i kirken den søndagen. Jeg hadde akkurat hatt 12 måneders tjeneste i Marinen og var kommet hjem til Lauer og barndomshjemmet mitt der. Det var en fin og interessant gudstjeneste, og jeg husker at tankene mine gikk tilbake til Welanders salme som hadde gitt oss mot og håp en farefull vinternatt utenfor Hurumlandet.

– Vi ønsker deg en fin tid framover og god påske.
Takk for praten, Thom.

Ellen

Omsorg for alvorlig syke og døende i Hvaler kommune

Jeg har jobbet som sykepleier i Hvaler kommune hjemmesykepleie i over 12 år.

I 2010 var jeg ferdig utdannet kreftsykepleier, og jobber nå i 20 % som kreftsykepleier og resten som sykepleier i hjemmesykepleien.

Trine Bjerkeli Nilsen
kreftsykepleier

verken fremskynder døden, eller forlenger selve dødsprosessen, men ser på døden som en del av livet.

WHO (Verdens helseorganisasjon)

Resultatet av prosjektet er at vi nå har etablert en tverrfaglig ressursgruppe som skal samarbeide for det beste for pasienter og pårørende

Vi søkte i 2011 og 2012 prosjektmidler fra Helse- direktoratet for å jobbe med kompetansehevende tiltak for palliative pasienter i kommunen. Kommunen fikk midler, og vi startet med prosjektet; «God palliativ pleie og omsorg i Hvaler kommune».

Styringsgruppen i prosjektet har bestått av; Prosjektleder og kreftsykepleier Trine B. Nilsen, Avdelingssykepleier i hjemmesykepleien Sølvi Svendsen, Avdelings- sykepleier på Dypedalåsen sykehjem Vibeke Ibsen og Virksomhetsleder Lise Krogstad.

Hva er palliasjon?

Palliasjon er en aktiv behandling, pleie og omsorg for pasienter med inkurabel sykdom og kort forventet levetid. Lindring av pasientens fysiske smerter og andre plagsomme symptomer står sentralt, sammen med tiltak rettet mot psykiske, sosiale og åndelige/ eksistensielle problemer.

Målet med all behandling, pleie og omsorg er best mulig livskvalitet for pasient og pårørende. Palliativ behandling og omsorg

innenfor de ulike behov som kan oppstå ved alvorlig sykdom og kort forventet levetid. Pasienter og pårørende kan henvende seg til Kreftsykepleier, som er koordinator i gruppen. Det er utviklet informasjonsbrosjyre som skal ligge rundt på de ulike legekantorene og rådhuset, og den er å finne på Hvaler kommunes hjemmeside på nett.

Som et resultat av prosjektet er nå en seng på Dypedalåsen definert som palliativ. Det vil si at det er utviklet inntakskriterier for hvilke pasienter som skal kunne benytte dette rommet.

Det er forbeholdt pasienter med en palliativ diagnose, dvs ikke kurerbar sykdom og med kort forventet levetid. Disse pasientene kan trenge hjelp til lindring av plagsomme symptomer, ønske korttidsopphold på sykehjem for evt. å avlaste pårørende, eller ønske å være på sykehjem den siste delen av livet.

Vi har hatt et godt samarbeid med Hvaler sanitetsforening som har bistått med

Fra det nye Frederikke rommet.

innredning av det palliative rommet på Dypedalåsen. Rommet ble gitt som gave fra Hvaler sanitetsforening i forbindelse med foreningens hundreårsjubileum og fikk navnet «Kløverrommet». I 2013 er det etablert et pårørende- og samtalerom i tilknytning til det palliative rommet. Pårørenderommet har fått navnet «Fredrikkerommet» etter Norske Kvinners Sanitetsforenings grunnlegger Fredrikke Marie Qvam. Rommet gir de pårørende mulighet til å være hos sin syke kjære mest mulig hvis de ønsker det. Der kan de trekke seg tilbake uten å være langt unna. Det gir overnattingsmuligheter og rom for avslapping og samtaler med personalet i innbydende og rolige omgivelser.

Målet i prosjektet har vært å kartlegge personalets kompetanse innenfor palliasjon og å lage en kompetanseplan. Vi håper å starte opp med intern undervisning utover vinteren. Vi har allerede hatt noen på kurs, og vi har gjennomført noe intern undervisning ift blant annet inn-

føring av et nytt dokumentasjonssystem.

Pleie og omsorg innførte i mai 2013 et dokumentasjonssystem som skal kvalitets- sikre omsorg for døende de siste levedøgn. Dette systemet heter Liverpool Care Pathway (LCP) og er utviklet i England. Dokumentasjonssystemet skal ikke erstatte god pleie og omsorg, men heller være et supplement til personalet for å sikre at pasient og pårørende blir godt ivarettatt. LCP er innført i mange andre kommuner i Norge.

Prosjektet er et resultat av et ønske om å kvalitetssikre tjenesten til palliative pasienter i hjemmesykepleien og på sykehjem. Men vi håper også å nå ut til andre i kommunen som ikke mottar noen tjenester men har en palliativ diagnose, eller til pårørende som kan trenge et kontaktnett i kommunen.

Trine Bjerkeli Nilsen
Kreftsykepleier og Prosjektleder.

Barnesider

Fredag 13. desember om kvelden lød Lucia-sangen på Dypedalsåsen alderspensjonat. En gruppe elever fra 1.-4. klasse var med i luciafeiringen her og gikk syngende gjennom korridorer og oppholdsrom i hvite lucia drakter og

med lys i hendene. Jentene med glitter i håret, guttene hadde fine stjernehattar. Klare barnestemmer sang den kjente Lucia-sangen, som opprinnelig er en folkevise fra Italia. Noen julesanger hørte også med på kveldens program. Beboerne og betjeningen satte stor pris på besøket, og barna syntes det var veldig hyggelig å kunne

være med å spre lys og glede.

Søndag 15. desember deltok barna med luciafeiring, lys og sang i Spjærøy kirke på formiddagens gudstjeneste. Det var også et høytidelig og fint innslag i

førjulstiden. I løpet av gudstjenesten laget barna mange fine tegninger som siden pyntet opp i Hvaler kirke i hele jula. Det er blitt tradisjon at barn i Hvaler menighet deltar med luciafeiring i forskjellige sammenhenger, til glede for liten og stor.

Det er også lang tradisjon at sognepresten i Hvaler holder juleandakt på Dypedalsåsen alderspensjonat julaften formiddag. Så også denne julen. Grethe Hummel leste juleevangeliet, levendegjort av barn som deltok i

«levende krybbe». Her var Maria, Josef og Jesusbarnet, engler og hyrder og ikke minst vismennene som kom med fine gaver til Jesusbarnet.

Barna i «levende krybbe» framførte også flere av våre glade julesanger.

Det ble en høytidelig og fin innledning på høytiden.

Tusen takk til alle barna som deltok på arrangementene!

Ellen

Foto: René Hansen.

Franske små sjokoladewienerbrød

Pain au chocolat

Trinn 1:
145 g sukker
6,2 dl melk
22 gr salt
1,1 kg hvetemel
50 gr gjær

- * Alle ingrediensen må være kalde!
- * Bland alle ingrediensene i bakebollen og kjør dette på lav hastighet i 3 minutter. Deretter økes farten, og deigen kjøres i ytterligere 3 minutter.
- * Pass på så ikke deigen kjøres for lenge, da kan den bli vanskelig å kjevle ut.
- * Legg så deigen i kjøleskap og la den hvile i minst 30 minutter.

Trinn 2:
500 gr meierismør.
* Kjevle ut deigen til et rektangel på ca 30X50 cm.
* Bank smøret ut til et rektangel som er ca halvparten så stort som deigen.

- * Smøret og deigen skal ha samme temperatur.
- * Legg så smøret oppå deigen og pakk alt inn så smøret dekkes av deig. Klem sammen så smøret ligger som en tett "pakke".

- * Kjevle deigen ut til den er 3-4 cm tykk, og brett den i fire.

- * La deigen hvile i kjøleskapet i 10 minutter før du kjevler ut på nytt og bretter deigen i tre.

Herlige sprø...

- * Legg så deigen i kjøleskapet i 1 time til den er gjennomkald. Jeg lot den ligge over natten.

Pain au chocolat:

- * Kjevle wienerdeigen ut til et ca 0,5 cm tykt rektangel.
- * Del rektanglet i kvadrater på ca 10X10 cm.
- * Legg på 2 striper mørk sjokolade på hvert kvadrat. Jeg smeltet sjokolade i vannbad og sprøytet på med sprøytepose.
- * Brett så fra hver side mot midten så sjokoladen blir dekket.
- * Etterheves i romtemperatur til de blir store og luftige.
- * Pensles med sammenvispet egg og stekes på 200 grader midt i ovnen i 10-15 minutter.

- * Avkjøles på rist.

Lykke til med å prøve denne oppskriften til å bake deilige sjokoladebrød! De er ekstra gode når de serveres litt varme. I Frankrike selges de på bakeriene. Barn og voksne spiser den gjerne som et lite mellommåltid om ettermiddagen.

God påske!

Beste hilsen *Selja Dehli-Curci*

Tårnagenter på oppdrag i kirken

Lørdag 1. og søndag 2. februar var det Tårnagenthelg i Spjærøy kirke for 8-åringene. Dette er et av de årlige trosopplæringstiltakene som Hvaler menighet arrangerer.

Det hele startet på lørdag ettermiddag der de 21 spente deltakerne kom til Spjærøy kirke med hver sine agentbevis. De hemmelige agentkodene ble så utdelt og deltakerne fikk tårnagenthalser for å kunne være godt forberedt til mange tårnagentoppdrag!

Mysterieløsning

De unge tårnagentene fikk både løse mysterier og tilegne seg ny kunnskap som omhandlet kirken. Dette foregikk på fire stasjoner plassert rundt omkring i kirkerommene. På én stasjon ble barna fortalt anekdoten om fangen som skulle

få friheten hvis han greide å klippe frem et kors i ett klipp av et ark. Tårnagentene brettet derfor ark og klippet frem korset. På neste post fikk 8-åringene være med på tårnekspedisjonen. Her fikk de utforske kirkeklokka og ringemekanismen. Barna fikk lære om kirkeklokkenes historie og aktuell bruk. Neste mysteriet var symboljakt og her måtte agentene bruke forstørrelsesglassene sine for å løse bildegåtene og finne det som var avbildet i kirkerommet. Barna fikk svar på spørsmålene om hvorfor de ulike symbolene er plassert i kirken. Den siste posten var rebusløp der svarene var ulike gjenstander som er i kirken som gammel bibel, døpefontfant og de femarmede lystemakene. Etter å ha løst rebusene var det å finne gjenstandene i kirken.

Etter intens og konsentrasjonskrevende jobbing fra agentene var de klare for en

velfortjent pause med agentpizza, agentbrus og agentgodteri. Deretter var det tid for å forberede seg til neste dag med sangøvelse der sangene Tårnagentsangen, Du er du og du duger og Sakkeussangen skulle synges.

Tårnagentgudstjeneste

På søndag var det tårnagentgudstjenes-

ten. Barna viste igjen stort engasjement og var klar for en ny og innholdsrik dag. «Kom, kom igjen! Kom igjen, Tårnagenter! Kom, kom igjen! Kom igjen gutter og jenter» lød det høyt fra de unge tårnagentene.

Midt under gudstjenesten dukket imidlertid plutselig Sakkeus opp som var ikledd kjortel og hodetørkle. Han var på vei hjem for å forberede et selskap fordi selveste Jesus skulle komme på besøk. Sakkues var så begeistret og fortalte om hvordan han hadde møtt Jesus. Noen tårnagenter var imidlertid litt forvirret og skeptiske fordi Sakkeus var nemlig veldig lik agent 007 fra dagen før.

På slutten av gudstjenesten fikk alle de fornøyde og flinke tårnagentene boka «Skatten i Liljedal» der de i etterkant kunne fortsette med å løse spennende mysterier. Til sist var det å gi innpå resten av agentgodteriet og de deilige kakene med god hjelp fra forsamlingen.

Marius Sørli Eriksen

Stjernekoeret

Stjernekoeret består av totalt 24 elever på Floren og Åttekanten, og øver i SFO-tiden en gang i uken. Vi ble først kalt SFO-koeret, men vi fant fort ut at vi syntes at det var et litt kjedelig navn og ville derfor kalle oss noe annet. Siden alle barna har store drømmer om å bli sangstjerner, fant vi fort ut at

Stjernekoeret var det rette navnet.

Koeret har opptrådt i Hvaler kirke to ganger, på en familiegudstjeneste i november og i kirken på julaften. De hadde også en juleforestilling for pensjonistforeningen på Hvaler, like før jul, på kirkens hus. Der var det mange fornøyde eldre damer som smilte fra øre til øre. I år har vi startet korøvingene med Alf Prøysen-melodier, siden det er 100 års jubileum i år. Jeg (Helene Wevling) har skrevet et teaterstykke til koeret, basert på noen av Alf Prøysens sanger, hvor teaterstykket heter "I bakvendtland". Her får alle barna prøvd seg med noen replikker hver og litt solosang.

Mvh
Helene Wevling

PUTTENLEGATET

Det lokale PUTTEN LEGATET hadde til fordeling kr. 20.000,-.

Midlene ble enstemmig fordelt slik:

Kr. 5000,- til Kjeller'n Hvaler

Fritidsklubb

Kr. 5000,- til Stiftelsen DS Hvaler

Kr. 5000,- til Hvaler Røde kors

Kr. 5000,- til Hvaler kulturvernforening

Helligtrekongersgudstjeneste

Innmarsj.

Igjen har vi fått glede oss over denne flotte familiegudstjenesten første søndagen i januar. En dansende og glitrende stjerne var av og til vanskelig å se – før den plutselig viste seg igjen. Tre vise menn med gaver i hendene fulgte stjernen rundt omkring i kirkerommet godt hjulpet av ivrige barn i kirkebenkene. De ville gjerne fortelle hvor stjernen var. Til slutt fikk vi alle,

Kongene kommer.

De hellige tre konger.

både store og små, bli med opp til kirkens alter – til Betlehem – til stallen med Maria og Jesusbarnet. Takk til

Kjersti Morland, Miriam Morland, konfirmantene: Kristoffer Nicolaysen, June Maria Akselsen Engum, Sigrid Håreksdatter Jørgensen, Anna Magdalena Wasowska og alle barn og voksne som deltok!

Krybbe med stjerne.

BESØK FRA KINA

Rett fra Kina kom Ole Jacob Grønvold til misjonsgudstjenesten i Hvaler kirke. Han har slekt på Kirkeøy og bor nå i Hong Kong sammen med sin kone Poo Chu og arbeider for Det norske Misjonsselskap i det arbeidet Hvaler menighet støtter økonomisk. Vi fikk høre om en meget sterk kirkevekst, de sitter tett i tett i kirkebenkene, men mangler kompetente ledere. Derfor er det stor takknemlighet for Hvaler menighets årlige bidrag til og forbønn for satsningen på kirkelig undervisning og utdannelse i Kina. Kirkerommet på Hvaler ble fylt av ekte kinesisk

stemning gjennom Maria og Jenny Schorpens sang. Og en barnekorggruppe ledet av Ellen Bjørnvall Viker bidro med sangglede om Gud som tar vare på oss, om å hjelpe når noen gråter og se alle verdens barn som danser rundt i ring. Det var søndagsskole i Drengestua. Hvalers misjonsforeninger inviterte til kirkekaffe med deilig hjembakst.

KARNEVALSHELG I SPJÆRØY KIRKE

”Hva skal du være i morgen?” ”Kan jeg henge ballongen her?” Kreativiteten var stor da barna kom til kirken første lørdagen i mars. Med farger og masker, ballonger og serpentiner forberedte de seg til søndagens karnevalsgudstjeneste. Dinosaurpinataen ble fylt med godteri. Ja, alt var klart da sjørøvere og prinsesser, bjørn og tiger, spiderman og hekser, ja, til og med en meget ung prest kom til kirken dagen etter. Også ungdommer og voksne moret seg med utkledding. Som Stjernensupporter lokket Ken frem sambarytmene i flygelet mens barna lærte oss

kirkesamba. En festdag i kirken der farger, glede, rytmer og overflod uttrykte takk for at Gud er glad i oss alle, både med og uten masker. For dem som hadde plass i magen etter at pinataen hadde helt ut all sjokoladen på gulvet, inviterte Hvaler Sanitetsforening til deilige fastelavnsboller, kaffe og juice.

Friluftsgudstjeneste i Brottet

25. mai, kl. 11.00

Menighetene på Kråkerøy og Hvaler samarbeider om familiegudstjenesten og aktivitetene etterpå. Vi samles først i Brottet til gudstjeneste med sogneprest Steinar Ekvik. Deretter tennes grillene på stranda, ta med grillmat. Der kan vi delta i felles spill og lek. Det blir en natursti med oppgaver i terrenget rundt Brottet. Premier til alle vinnerlag. Kanskje vi kan

besøke smeden i smia og prøve oss som stenhogger? Formiddagen avsluttes med en spasertur over broen for å delta på Hvaler kulturvernforenings markering av at den optiske telegrafan igjen er plassert på Skjelsbuveten i en fullskalamodell. Vi håper små og store fra Hvaler og Kråkerøy finner veien til Brottet denne dagen!

Vesterøy 8-23
8-21
Søndag 11-17

Telefon
69 37 71 69

KIWI mini pris

Hvaler Dyreklinikk

Tel: 69 37 64 50

Åpningstider

Timeavtaler og telefontid:
mandag til torsdag: kl 08.00-16.00*
fredag: kl 08.00-15.00*

*Kun timeavtale

Drop-in:

Sommer: tirsdag og torsdag:
kl 17.00-20.00**
Vinteren kun tirsdag: kl 17.00-20.00**

Klinikken tilbyr et bredt utvalg av veterinærtjenester innen medisin, kirurgi og forebyggende helsearbeid. Hovedkompetanse: Hund og katt. Vi holder til i det gamle samfunnshuset på Hauge, Vesterøy.

**Ved enkelte anledninger (f. eks etterutdanning/kurs, ferieavvikling osv.) er vi nødt til å avlyse, eller flytte drop-in tiden, og noen ganger holde klinikken helt stengt. Dette blir annonsert på vår facebook-side «Hvaler Dyreklinikk». Gjeldende åpningstider og eventuelle avvik i disse vil alltid være annonsert her. Klikker man i tillegg «Liker» på facebook-siden, vil man automatisk motta disse kunngjøringene.

Ved **akutte** sykdoms-/skadetilfeller kan man ringe hele døgnet

Tel: 69 37 64 50

Vi fører den originale
ØSTFOLDBUNADEN
LØKEN

Ivar Lier AS
Nygaardsgt 49-51
1607 Fredrikstad
Tlf. 69 31 67 06
Tlf. 69 31 63 39
www.lokenbunaden.no
post@liershusflid.no

Johnsen; libris

FARMANNSGATE • TORVBYEN • GAMLEBYEN

Terrengtilpasset legging av vann og avløp i kystsonen

Som medlem i rørleggerkjeden Bademiljø, tilbyr vi høy faglig kompetanse og et stort utvalg av varer. Vi utfører alle typer rørleggertjenester, og er totalleverandør av komplette bad og våtrom. Vår spesialitet er terrengtilpassede løsninger for vann og avløp.

Vi tar oss av søknads-papirer til kommunen.

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag. I sårbart terreng benyttes minigraver og beltedumper med gummibelter. Vi har gravemaskiner, båter, lastebil, traktor m/henger, ATW og minidumper. Samt en egen lekter for sjørbeider og transport av maskiner og utstyr.

- Vi leverer alt til nybygg og rehabilitering av hus og hytte
- Egen graveavdeling
- Vi tar oss av søknader og projektering
- Lang erfaring i bygging av vann- og avløpsanlegg for hus og hytte
- Ønsker du befaring, kommer vi hjem til deg, så vi kan planlegge badet sammen
- Vi bytter armaturer, dusj, wc, varmtvannsbereder og utfører vedlikehold av røranlegg

Flott butikk med stort utvalg av alt til badet. God service er en selvfølge hos oss!

Bademiljø

Hvaler Rørleggerbedrift AS

Hvaler Butikk og kontor

Dahlheim 2, 1684 Vesterøy – Telefon: 69 37 56 60 – E-post: post@hvaler-ror.no – www.hvaler-ror.no

Fredrikstadkontor

Stabburveien 10, 1617 Fredrikstad – Telefon: 69 37 56 60 – E-post: post@hvaler-ror.no – www.hvaler-ror.no

Latitude: 59° 6' 37"
Longitude: 10° 54' 39"

Velkommen til tannbehandling hos

Trygg Tannbehandling
Hvalertannlegene på Vesterøy

For timebestilling ring **69 37 77 07**, eller kontakt oss på post@tryggtannbehandling.no

Du finner oss i Ødegårdskilen på Vesterøy, over blomsterbutikken og Apoteket.

Sjømatrestauranten
Første Reis
Skjærhalden N 59 1 30 E 11 03 70
Konfirmasjon
Bryllup
Kjennestund
Spesielle anledninger
Søndagsmiddag

www.forstereis.no – Tlf.: 91 91 77 33

**Gode opplevelser på
bryggekannten!**

JØLSTAD

begravelsesbyrå

Benjamin Nordling

Svein Åge Johansen

Hans K. Helgesen

Vakttelefon 69 38 54 40 (24 timer)

Farmannsgate 10

www.jolstad.no
begravelsebyråkjeden Jølstad

Lokaleid begravelsesbyrå

Anne's
BEGRAVELSESBYRÅ

Morten Stenbock Pedersen
Kirkegaten 28, 1632 Gamle Fredrikstad

Tlf. 69 32 02 30

Kirkeøy Blomster
Skjærhalden

Kiosk - gaver
telefon 69 37 97 70

Strandcaféen
Butikk - Café - Kaffebar

Fredrikstad
Begravelsesbyrå
Klemet Johansen Etabl. 1885

DØGNTELEFON: 69 31 30 62
www.fredrikstadbeg.no

Trygghet og verdighet

Som totalleverandør kan vi tilby hjelp i planleggingsfasen, med tomtebefaring, arkitektjenester og kostnadsoverslag for hele byggeprosessen. Gode, lokale underentreprenører og leverandører sørger for at vi opprettholder kvalitet i alle ledd.

NYBYGG - TILBYGG - RESTAURERING - TAKTEKKING
MURARBEIDER - MALINGSARBEIDER

Besøksadresse:
2.etg, ESSO-bygget

Fastlandsveien 12
1684 Vesterøy
Telefon: 69 37 67 92
E-post: postmaster@hvalerby

HVALER BYGG
ENTREPRENØR AS

Ut i det blå... 12. juni 2014

Fra Ursholmen.

Bli med på tur til Koster!

Sykletur på Ekenes.

I år blir vi med Vesleø fra Skjærhalden til Ekenäs og Kostersund.

Vi besøker Nasjonalparksenteret, får tid til et lite galleribesøk eller en spasertur og koser oss med middag på Restaurant Röken. Hold av datoen og følg med på plakater med nærmere info når dagen nærmer seg.

Pris kr. 500,- Påmelding til kirkekontoret: tlf. 69379037 eller 47479731 **innen 5. juni.**

Nasjonalparksenteret.

Bilfritt miljø.

Fra kirkelivet

Sjømannsmisjonen

7. april, 12. mai, 16. juni, tur.
Kirkens hus kl 19.00. Velkommen!

Normisjonen

6.mars, 3.april, 3.juni.
Kirkens hus kl 18.00. Velkommen!

Søndre Kirkøy misjonsforening

30.mars, 27.april, 25.mai, 29. juni.
Kirkens hus kl 17.00. Velkommen!

Vesterøy misjonsforening

Kontakt Eva Johansen for informasjon om møtedatoer.
Mobil: 40411188. Velkommen!

Strikkeklubben

Asmaløy bedehus hver første torsdag i måneden kl. 19. Velkommen!
Kontaktperson: Anne Marit Kolbeinsen
Tlf. 41472251

Asmaløy misjonsforening

Asmaløy bedehus hver siste mandag i måneden kl. 19. Velkommen!
Kontaktperson: Anne Hvalgård
Tlf. 99583695

Stoff til neste nr.

av menighetsbladet sendes kirkekontoret innen 1. mai 2014
Adr. Storveien 12,
1680 Skjærhalden.
epost: post@hvaler.kirken.no

Nytt fra sjømannskirkeforeningen:

Sjømannskirkeforeningen på Hvaler har inntil nå i februar hatt Hilde Grosch Larsen som leder. Nå ville hun ha avløsning fra ledervet, og vi takker henne for lang og trofast ledelse i 17 år. Ragnhild Nordengen har tatt over som leder.

Vi er ca 10 damer som samles på Kirkens Hus hver 2. mandag i måneden kl 19, hvis ikke annet er bestemt. Pengene vi da samler inn går til arbeidet som «Sjømannskirken - Norske kirke i utlandet» gjør verden over.

I år er det 150 år siden Sjømannskirken ble stiftet, 31.aug. 1864 i Bergen. Altså er vi inne i et jubileumsår. Dette ønsker vi lokalt også å markere ved at vi: 24.august har ansvar for kirkekaffen etter gudstjenesten i Hvaler, der offergaven går til Sjømannskirken. Vi håper da også å få besøk fra Sjømannskirken. Utpå senhøsten ønsker vi å ha «fest på kjerka», d.v.s. Kirkens Hus på Skjærhalden, der vi inviterer alle og enhver.

Hilde Grosch
Larsen fra
misjonen.

Vi avslutter dette vårhalvåret 16.juni med en kveldstur til Herføl med turgåing og mat/kaffe. Avreise fra Skjærhalden med ferge kl 18.10 og hjem kl 21.30.

Datoene for Sjømannsmisjonens møter i vår finner dere i dette nummer av Menighetsbladet. P.g.a. påske og pinse er det endringer i forhold til den mandag som det er vanlig vi møtes på.

Du er hjertelig velkommen til å komme på våre møter, og evt. bli medlem av foreningen.

For Hvaler Sjømannskirkeforening
Ragnhild Nordengen

Hyggetur for Hvalers pensjonister år 2014

Lions på Hvaler har igjen gleden av å kunne invitere alle pensjonister i Hvaler med på hyggetur lørdag 26. april 2014, tur-retur Strømstad - Sandefjord med "Color Line"

OBS-OBS!!!

Nye Rutetider med Color Line.

I år som i fjor inntar vi frokosten i kaféen i Hvalerhallen.

Program:

- 08:15-09:15** Vi serverer en enkel frokost i kaféen i «Hvalerhallen» før avreise med buss til Strømstad.
- 11:00** Avreise fra Strømstad med Color Line til Sandefjord.
- 14:00** Retur fra Sandefjord, hvor det umiddelbart etter avgang vil bli servert koldtbord med drikke i skipets restaurant.
- 16:30** Vi er tilbake i Strømstad, hvor bussen venter og kjører oss hjem. Det blir som vanlig lotteri på hjemveien. Masse gevinster.

Ta med deg din ledsager eller medhjelper på turen, og vi er sikre på at dere alle vil få en hyggelig tur.

Er det noen som har behov for skyss til / fra Hvalerhallen, sier dere fra til oss ved påmelding.

Pris pr. pers. kr.350,-

Påmelding innen: Søndag 13.april 2014

Husk å oppgi fødselsdato/år ved påmelding!

Påmelding til: Helge Fredriksen tlf. 69 37 73 83 eller mobil 91 31 40 26
Egil Adolfsen tlf. 69 37 92 67 eller mobil 47 87 12 95

Vel møtt til hygge - tur !

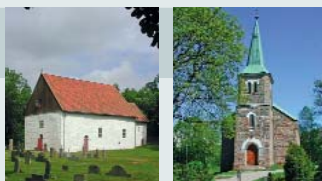

Gudstjenester

Alle gudstjenester i Hvaler begynner kl. 11.00 – hvis ikke annet er oppgitt. Sjekk annonseringen på forhånd.

Palmesøndag	13. april,	kl. 11.00,	Hvaler kirke: Familiegudstjeneste
Skjærtorsdag	17. april,	kl. 18.00,	Spjærøy kirke: Gudstjeneste med kveldsmat
Langfredag	18. april,	kl. 11.00,	Hvaler kirke: Gudstjeneste
Påskedag	20. april,	kl. 11.00,	Spjærøy kirke: Høytidsgudstjeneste. Søndagsskole
Søndag	27. april,	kl. 18.00,	Hvaler kirke: Kveldsgudstjeneste
Søndag	4. mai,	kl. 11.00,	Hvaler kirke: Konfirmasjon
Lørdag	10. mai,	kl. 13.00,	Spjærøy kirke: Konfirmasjon
Søndag	11. mai,	kl. 11.00 og 13.00:	Konfirmasjon
Lørdag	17. mai,	ca. kl. 10.30:	Friluftsgudstjeneste på Tusenårsstedet
Søndag	25. mai,	kl. 11.00:	Friluftsgudstjeneste og familiedag på Brottet. Søndagsskolens sommeravslutning. Grill og sporlek.
Søndag	1. juni,	kl. 11.00	I Fredrikstad: Skaperverkets dag. Fellesgudstjeneste.
Pinsedag	8. juni,	kl. 11.00,	Spjærøy kirke: Høytidsgudstjeneste
Søndag	15. juni,	kl. 11.00,	Hvaler kirke: Gudstjeneste
Søndag	22. juni,	kl. 11.00,	Spjærøy kirke: Gudstjeneste
Søndag	29. juni,	kl. 11.00,	Hvaler kirke: Gudstjeneste

Folkemengdens bevegelse

DØPTE

Hvaler kirke

Casper Lorentzen Thorvaldsen
Sebastian Weiby Olsen

Spjærøy kirke

Ole Herman Pettersen
Jens Alfredo Maurillo Arntsen
Markus Lunde Nilsen
Richard Lunde Kristiansen

DØDE

Hvaler kirke

Einar Rolf Jensen
Edward Gregers Arntzen
Sidsel Ann Madsen
Rolf Erik Olsen
Tore Vikerheim
Anne Lise Sandbrekke
Hermann Antonsen
Miriam Henriksen

Spjærøy kirke

Øivind Steen Opsahl
Gunnar Berthelsen
Trond Arne Iversen
Astrid Margaretha Syversen
Sigrid Rummelhoff
Hedley Hansen

DEN
NORSKE
KIRKE

HVALER MENIGHET

Kirkekontoret

Storveien 12, 1680 Skjærhalden
Telefon: 69 37 90 37 – Faks: 69 37 95 25
e-post: post@hvaler.kirken.no

Menighetsråd/Fellesråd

Leder, Einar Morland
Gilboveien 13, 1680 Skjærhalden
Telefon 69379772 mobil 934 07 085

Menighetsrådets/Fellesrådets adresse:
Storveien 12, 1680 Skjærhalden
e-post: post@hvaler.kirken.no

Kirkene

Hvaler kirke: Tlf. 69 37 99 12
Spjærøy kirke: Tlf. 69 37 65 50

Hvaler menighetsblad

Kirkekontoret, Storveien 12,
1680 Skjærhalden
Ansvarlig utgiver: Hvaler menighetsråd
e-post: post@hvaler.kirken.no
Kontonummer 7050.06.20976

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Ellen Bjørnvall Vikar,
Grethe Hummel, Inger Lise Ottersund.

Trykk: Møklegaards Trykkeri AS, Fredrikstad
epost: info@moklegaard.no
Layout: Bjarne Haukø

Ansatte

Terje Moen, kirketjener,
mobiltlf. 474 79 732
e-post: temo@hvaler.kirken.no

Marianne Haugholt,
kirketjener 50 % stilling
kontormedarbeider 20 % stilling
mobiltlf. 474 79 735
e-post: marianne@hvaler.kirken.no

Ken Phillips, kirkemusiker,
mobiltlf. 474 79 733
e-post: keph@hvaler.kirken.no

Grethe Hummel, sogneprest
mobiltlf. 474 79 731
e-post: grethe@hvaler.kirken.no

Ingrid Dean, kirkeverge/daglig leder
mobiltlf. 474 79 730
e-post: inde@hvaler.kirken.no

Marius Sørлие Eriksen, trosopplærer
75% stilling
mobiltlf. 450 01 305
e-post: marius@hvaler.kirken.no

Min påskesalme

Å salige stund uten like

*Å salige stund uten like,
han lever, han lever ennu!
Han vandrer i seierens rike,
min sjel, hvorfor sørger da du?
Han er ikke lenger i graven,
hvor bleknet i døden han lå;
jeg levende så ham i haven,
og aldri så skjønn jeg ham så,
jeg levende så ham i haven,
og aldri så skjønn jeg ham så.*

*Han lever, og jeg skal få bringe
hans venner det salige ord –
tenk, jeg som er ringest blant ringe,
den minste han kjenner på jord.
Tenk, jeg skal hans hilsen frembære,
å, kunne jeg synge det ut!
Mer kunne ei engler begjære
enn gå med så salig et bud.
Mer kunne ei engler begjære
enn gå med så salig et bud.*

*Å salige stund uten like,
han lever, han lever ennu!
Han vandrer i seierens rike,
min sjel, hvorfor sørger da du?
Du søkte din trøst i den døde
og dvelte ved gravnatten kun;
så fikk du den levende møte,
å salige, salige stund!
Så fikk du den levende møte,
Å salige, salige stund!*

Nos 199

God påske!
Hilsen Thom Asgeir-Nielsen

